

הכנסת התשע-עשרה

הצעת חוק של חברת הכנסת

פ/

הצעת חוק טיפול ומענה למבקשי מקלט ופליטים, התשע"ד-2013

הגדרות ופרשנות 1. (א) בחוק זה –

"הוועדה" – הוועדה המייעצת שנתמנתה לפי סעיף 6(א);

"חוסה מדיני זמני" – אדם המסתייד לקבוצה של אנשים אשר הנמנים עליה זכאים להגנה זמנית בשל כך שנאלצו להימלט ממדינת אזרחותם או שאינם יכולים לשוב אליה בשל סכסוך מזוין, מלחמת אזרחים או מלחמה אתנית באותה המדינה, או שבשובם עלולים להיות חשופים לעינויים או ליחס או עונשים אכזריים, משפילים או בלתי אנושיים.

"חוסה מדיני זמני מוכר" – חוסה מדיני זמני אשר ניתנה לו אשרה לישיבה בישראל בהתאם לסעיף 8(ו) לחוק זה.

"חוק הכניסה לישראל" – חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952;

"מבקש מקלט" – אדם המבקש מקלט בישראל כפליט או כחוסה מדיני זמני לפי חוק זה;

"מקום מושב" – מקום שבו נמצא מרכז חייו של אדם או מקום מגוריו הרגיל;

"פליט" – אדם הנמצא מחוץ למדינת אזרחותו, ובשל חשש מבוסס להיות נרדף מטעמי דת, גזע, לאום, דעה פוליטית או השתייכות לקבוצה חברתית מסוימת, אינו יכול להיזקק להגנת מדינת אזרחותו או אינו רוצה בכך בשל הפחד האמור;

"פליט מוכר" – פליט אשר ניתנה לו אשרה לישיבה בישראל בהתאם לסעיף 8(ה) לחוק זה;

"קטין בלתי מלווה" – קטין הנמצא בישראל ללא הורים או הורי הורים.

"השר" – שר הפנים.

(ב) לעניין ההגדרות "פליט" ו"חוסה מדיני זמני" בסעיף קטן (א) –

(1) היה אדם מחוסר אזרחות או הייתה אזרחותו של אדם בלתי מוגדרת או בלתי ברורה, יבוא מקום מושבו במקום ארץ אזרחותו, ואם היו לו יותר ממקום מושב אחד יבואו כל מקומות מושבו במקום ארץ אזרחותו ;

(2) היו לאדם יותר מאזרחות אחת, יבואו במקום ארץ אזרחותו כל ארצות אזרחותו.

מטרת החוק הינה לעגן בחוק את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, ברוחה של מגילת העצמאות, ביחסה למבקשי מקלט הבאים בשעריה בדגש על פליטי רצח עם ופליטים שנשקפת סכנה לחייהם.

בקשת מקלט .3 כל אדם רשאי לבקש מקלט בישראל.

איסור הפליה .4 מדינת ישראל תנהג בשוויון בכל מבקשי המקלט שבשטחה, ללא הפליה מטעמי גזע, דת, מגדר, לאום או מקום מוצא, והכל – בכפוף להוראות כל דין.

מצב הפליטות זמני .5 מצב הפליטות או הצורך בחסות מדינית זמנית הינם מטבעם חולפים וזמניים ולא מצב של קבע.

ועדה מייעצת .6 (א) השר יקים ועדה מייעצת לעניין חוק זה וזה הרכבה:

(1) שופט בדימוס של בית משפט מחוזי או אדם הכשיר לכהן כשופט בבית משפט מחוזי, ואינו עובד המדינה, שיימנה השר והוא יהיה יושב ראש הוועדה;

(2) נציג שיימנה השר מבין עובדי משרדו;

(3) נציג שיימנה שר המשפטים מבין עובדי משרדו;

(4) נציג שיימנה שר החוץ מבין עובדי משרדו.

(5) נציג משרד הביטחון

(6) נציג נציבות הפליטים של האו"ם, ככל שזו פועלת בישראל או נציג ציבור מטעם ארגון הפועל למען זכויות פליטים.

(7) נציג ציבור מטעם ארגון הפועל למען זכויות פליטים.

(ב) השר ימנה מרכז ומזכיר לוועדה המייעצת; הוועדה תקבע את סדרי עבודתה ככל שלא נקבעו בחוק זה או בתקנות לפיו.

(ג) דיוני הוועדה יהיו פתוחים לציבור, אלא אם קבעה הוועדה, מטעמים של ביטחון המדינה, יחסי החוץ שלה, שלום הציבור או הגנת הפרטיות כי דיוניה יקוימו, כולם או חלקם, בדלתיים סגורות.

(ד) הוועדה רשאית להזמין לדיוניה נציגים של משרדי ממשלה, גופים ציבוריים, גופים פרטיים ויחידים, כפי שתמצא לנכון.

(ה) הוועדה תקיים יום דיונים אחד בשבוע לפחות.

(ו) לעניין סדרי עבודתה ותגמול חבריה תחשב הוועדה כועדה ציבורית.

(ז) השר רשאי להקים ועדות מייעצות נוספות זמניות או קבועות אם ראה כי עומס העבודה המוטל על הוועדה רב מכפי יכולתה. מעמדן והרכבן של ועדות נוספות יהיה לכל דבר ועניין כמעמדה והרכבה של הוועדה.

(א) השר רשאי להתיר לאדם שהוא מבקש מקלט להיכנס לישראל או לשהות בה; כניסתו לישראל של מבקש מקלט תהיה לפי הוראות הפרק השני לחוק הכניסה לישראל.

7. כניסה לישראל

(ב) תהא זו הגנה טובה כנגד אישום לפי סעיף 12 (1) לחוק הכניסה לישראל אם כניסה כדין לישראל היתה מסכנת את חייו, גופו, חירותו או רכושו של מבקש המקלט הנאשם או של בן משפחתו.

(ג) תהא זו הגנה טובה כנגד אישום לפי סעיף 2 או 5 לחוק למניעת הסתננות, לעניין עבירה שיש בה פגיעה ברכוש, אם הנאשם הגיש בקשת מקלט כדין והוועדה קבעה כי הוא פליט או חוסה מדיני זמני.

(ג) הוראות סעיפים 13א עד 13ח ו-13יא עד 13כא לחוק הכניסה לישראל יחולו על מבקש מקלט שנכנס לישראל ללא אשרה ורישיון ישיבה לפי חוק הכניסה לישראל או היתר לפי חוק זה, בשינויים המחויבים ובכפוף להוראות חוק זה.

(ד) השר יתיר לאדם שהוועדה קבעה כי הינו פליט או חוסה מדיני זמני להיכנס לישראל ובתנאי כי ניתנה לו אשרת ישיבה כאמור בסעיף 8(ה).

(א) מבקש מקלט יודיע לשר או למי שהוא הסמיך לכך על כניסתו לישראל או על כך שהוא מבקש מקלט בה, בהקדם האפשרי ולא יאוחר משנה ממועד כניסתו לישראל או ממועד היותו פליט או לחוסה מדיני זמני, לפי המאוחר; הוועדה רשאית, מטעמים מיוחדים, להאריך את המועד האמור בנסיבות שבהן מבקש המקלט לא ידע או לא היה עליו לדעת על חובתו למסור הודעה כאמור או שהיו טעמים סבירים לעיכוב או שנבצר ממנו לעשות כן מסיבות שאינן תלויות בו.

8. בקשת מקלט

(ב) רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול תקיים בהקדם האפשרי ולא יאוחר משלושים ימים ממועד שקיבלה הודעה כאמור בסעיף קטן (א) ראיון עומק עם מבקש המקלט אשר מטרתו לבחון אם על פני הדברים מתקיימים במבקש המקלט התנאים להכרה בו כפליט או כחוסה מדיני זמני. מבקש המקלט יהיה רשאי להציג בפני הרשות מסמכים התומכים בטענתו כי הינו זכאי להגנה; היה מבקש המקלט מוחזק במשמורת לפי חוק הכניסה לישראל או לפי החוק למניעת הסתננות, יאפשר האחראי על מקום המשמורת לנציג רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול להיפגש עם מבקש המקלט במקום המשמורת. היה מבקש המקלט מחוץ לישראל תקיים השגרירות או הקונסוליה הישראלית אליה פנה מבקש המקלט את ראיון העומק על ידי עובד משרד החוץ אשר הוכשר לכך.

(ג) תמליל ראיון העומק בצירוף סיכום שנערך בידי נציג רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול או עובד משרד החוץ, אשר יכלול את התרשמותו והמלצתו של הנציג מן הבקשה, יועבר לועדה בתוך שבעה ימים.

(ד) הועדה תדון בבקשת המקלט בתוך שלושים ימים מיום שהגיעה לידיה ותקבע אם מבקש המקלט הוא פליט או חוסה מדיני זמני.

(ה) קבעה הועדה כי מבקש הכרה הוא פליט או חוסה מדיני זמני ייתן השר לפליט או לחוסה המדיני הזמני אשרה ורישיון לשיבת ארעי לפי סעיף 2(א)(3) לחוק הכניסה לישראל. היה מבקש המקלט מחוץ לישראל ייתן השר למבקש המקלט את כל המסמכים הנחוצים על מנת לאפשר את כניסתו לישראל כדין.

(ו) שר הפנים רשאי שלא ליתן אשרה כאמור בסעיף קטן (ה) בניגוד לקביעת הועדה רק אם מתקיים אחד הבאים:

(1) מתקיימים במבקש המקלט באופן אישי טעמים מיוחדים אשר מצדיקים שלא ליתן אשרה.

(2) נתמלאו המכסה השנתית הקבועה בסעיף 10 או המכסה הכוללת הקבועה בסעיף 11 למתן אשרות לפליטים וחוסים מדיניים זמניים כאמור.

(ז) לא הגיש מבקש המקלט הודעה לפי סעיף קטן (א) או במועד שהוארך לפי הסעיף האמור או שלא הכירה הועדה במבקש המקלט כפליט או חוסה מדיני זמני, יודיע לו השר על כך והוראות חוק זה לא יחולו לגביו, למעט הוראות סעיף 20.

(א) השר ייתן למבקש מקלט, אשר נכנס כדין לישראל, אשרה ורישיון לשיבת ביקור לפי סעיף 2(א)(2) לחוק הכניסה לישראל, והוא יאריכם מעת לעת כל עוד לא התקבלה החלטה בעניינו.

אשרה למבקש
מקלט

(ב) השר יודיע למבקש מקלט על מתן אשרה כאמור בסעיף 8(ה) או אי מתן אשרה כאמור בסעיף 8(ו) או שלא הוכר על ידי הועדה כפליט או כחוסה מדיני זמני בתוך 120 יום מיום הגשת בקשת המקלט.

(ג) היה מבקש המקלט מצוי במשמורת ולא נמסרה הודעתו של השר למבקש המקלט בתקופה האמורה בסעיף קטן (ב) ישוחרר המבקש ממשמורת באופן מיידי ולא יותנה שחרורו בערובה;

(ה) מבקש מקלט אשר בקשתו למקלט לא נדחתה או נדחתה מהטעם האמור בסעיף 8(ו)2) וטרם הורחק מישראל יהיה רשאי לעבוד.

מכסה שנתית 10. (א) סך האשרות שיעניק שר הפנים מדי שנה לפליטים ולחוסים מדיניים זמניים יהיה 1,750.

(ב) סך האשרות השנתי האמור בסעיף קטן (א) יעודכן מדי 1 בינואר כל שנה על פי האמור בסעיף קטן (ג):

(ג) סך האשרות השנתי יהיה מכפלה של סך האשרות שנקבע לשנה הקלנדרית הקודמת בנתונים הבאים:

(1) אוכלוסיה משוערת ביום 1 לינואר חלקי האוכלוסיה ביום 1 לינואר של השנה הקלנדרית הקודמת.

(2) התמ"ג לנפש ביום 1 לינואר חלקי התמ"ג לנפש ביום 1 לינואר של השנה הקלנדרית הקודמת.

(3) השורש הרביעי של צפיפות האוכלוסין בישראל ביום 1 לינואר של השנה הקלנדרית הקודמת חלקי השורש הרביעי של צפיפות האוכלוסין בישראל ביום 1 לינואר.

מכסה כוללת 11. סך האשרות התקפות הכולל שיעניק שר הפנים לפליטים ולחוסים מדיניים זמניים לא יעלה על 20,000. בוטלה אשרתו של פליט או חוסה מדיני זמני או הוחזר פליט או חוסה מדיני זמני למדינת מוצאו או למדינה קולטת או שפקעה האשרה מסיבה אחרת תוסר אשרתו מסך האשרות התקפות הכולל.
(ה) סך האשרות הכולל יעודכן מדי 1 בינואר כל שנה על פי האמור בסעיף קטן 10 (ג) בשינויים המחויבים.

סדר עדיפויות 12. (א) בבואו ליתן אשרה כאמור בסעיף 8(ה) חייב שר הפנים ליתן קדימות בהמתן אשרה לפליטים וחוסים מדיניים זמניים מוצאו או מצב הקרוב לרצח עם או העלול להתפתח לרצח עם.

(ב) בבואו ליתן אשרה כאמור בסעיף 8(ה) חייב שר הפנים ליתן קדימות והעדפה לקטין שהינו פליט או חוסה מדיני זמני.

משך האשרה ותנאיה 13. (א) אשרה ורשיון לישיבה בישראל לפליט מוכר או לחוסה מדיני

זמני מוכר יהיו לתקופה שלא תפחת משנה ולא תעלה על שלוש שנים, אולם השר יחדשם כל עוד מתקיימים באדם המחזיק בהם התנאים שבשלם הוכר כפליט או כחוסה מדיני זמני, לפי העניין.

(ב) אשרה ורשיון לישיבה בישראל לפליט מוכר או לחוסה מדיני זמני לא יחודשו אם קבעה הוועדה והשר אישר כי הפליט המוכר או החוסה המדיני הזמני המוכר יכול לחזור למדינת אזרחותו או למקום מושבו לאור שינוי מהותי ובר קיימא בנסיבות בעטיין הוכר לכתחילה כפליט או חוסה מדיני זמני.

(ב) פליט מוכר או חוסה מדיני זמני מוכר לא ייחשבו כמי שזכאים לשבת בישראל ישיבת קבע לעניין סעיף 5(3) לחוק האזרחות, התשי"ב-1952.

(ג) ילדו של פליט מוכר או חוסה מדיני זמני מוכר, שנולד בישראל לאחר שקיבל אשרה לפי סעיף 8(ה), יהיה זכאי לזכויות של פליט מוכר או של חוסה מדיני זמני מוכר, לפי העניין, כל עוד הורהו זכאי לאותן זכויות.

(ד) השר רשאי, לפי בקשת פליט מוכר או חוסה מדיני זמני מוכר, ועל יסוד המלצת הוועדה להקנות לבן זוגו ולילדו הקטין של פליט מוכר או חוסה מדיני זמני מוכר, שלא חל עליו סעיף קטן (ג), את הזכויות המוקנות לאותו פליט מוכר או חוסה מדיני זמני מוכר כל עוד הוא זכאי לאותן זכויות; היה הפליט המוכר או החוסה המדיני הזמני המוכר קטין, רשאי השר להקנות זכויות כאמור גם להוריו.

זכויות הפליט המוכר והחוסה המדיני הזמני המוכר 14. (א) דינו של פליט מוכר ושל חוסה מדיני זמני מוכר לעניין החוקים הבאים כדינו של תושב:

(1) חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994¹;

(2) חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995².

¹ ס"ח התשנ"ד עמ' 156.

² ס"ח התשנ"ה 210.

(ב) פליט מוכר או חוסה מדיני זמני מוכר יהיה זכאי לתעודת מעבר לפי חוק הדרכונים, התשי"ב-1952.³

(ג) פליט מוכר או חוסה מדיני זמני מוכר יהיה רשאי לעבוד ויחולו עליו הדינים החלים בעניין זה על עובד תושב ישראל, לרבות דינים הבאים להגן על זכויות עובדים.

קטינים בלתי מלווים 15. (א) על אף האמור בחוק זה ובכל דין אחר, לא ניתן יהיה להרחיק מישראל מבקש מקלט שהינו קטין בלתי מלווה עד הגיעו לגיל 18, למעט אם התקיימו לגביו התנאים האמורים בסעיף קטן 14(ה).

(ב) פליט מוכר או חוסה מדיני זמני מוכר שהינו קטין בלתי מלווה יהיה זכאי להכשרה מקצועית לאחר סיום חוק לימודיו ועד הגיעו לגיל 20. אין בהוראות סעיף קטן זה להוות עילה בפני עצמן להארכת אשרת השהייה של קטין בלתי מלווה.

(ג) מבקש מקלט שהינו קטין בלתי מלווה לא יוחזק בכל סוג של משמורת או כליאה, למעט על פי הוראות פסק דין פלילי מרשיע מטעם בית משפט מוסמך או בהתאם להוראות חוק הכניסה לישראל למשך המוקדם מבין 30 ימים או מועד החלטת הועדה בעניין בקשתו למקלט לפי חוק זה.

(ד) על אף האמור בסעיף 13(ב), מעמדו של קטין בלתי מלווה שהינו פליט מוכר או חוסה מדיני זמני מוכר לעניין חוק האזרחות, תשי"ב-1952, יהיה כשל מי שזכאי לשבת בישראל ישיבת קבע והוא יהיה זכאי לרכוש אזרחות ישראלית בהתאם לאמור בסעיפים 5-9 לחוק האזרחות, תשי"ב-1952, ובהתקיים התנאי הבא:

(1) הוא קיבל על עצמו חובת שירות צבאי או חובת שירות לאומי, אם נמצא בלתי כשיר לשירות צבאי.

שליטת מעמד 16. (א) אשרתו של פליט מוכר או חוסה מדיני זמני מוכר, תתבטל והוא לא יהיה זכאי לזכויות לפי חוק זה אם קבעה הועדה ואישר השר כי התקיים בו אחד מאלה:

(1) הוא חזר וקיבל על עצמו, מרצונו החופשי, את הגנת מדינת אזרחותו או מקום מושבו, לפי העניין;

³ ס"ח התשי"ב מס' 102.

(2) הוא רכש אזרחות חדשה ויכול ליהנות בפועל מהגנת מדינת אזרחותו החדשה;

(4) התקיימו בו הוראות סעיף 14(ה).

(ב) הועדה תחליט כאמור לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או מי שהוסמך בידו לבקש לבטל את אשרתו של מבקש מקלט.

(ב) השר בהתאם להמלצת הועדה, רשאי לבטל את מעמדו של מבקש מקלט, פליט, פליט מוכר, חוסה מדיני זמני או חוסה מדיני זמני מוכר אם הוכח להנחת דעתו שהמעמד נרכש על יסוד פרטים כוזבים.

(ג) בוטל מעמדו של מבקש מקלט, פליט, מוכר, חוסה מדיני זמני או חוסה מדיני זמני מוכר לפי האמור בסעיף קטן (א) תישא מדינת ישראל באחריות להשבתו, לרבות הוצאות ההשבה.

17. (א) משרד התמי"ת יקצה מקומות בקורסי הכשרה מקצועית המתקיימים מטעמו לטובת פליטים וחוסים מדיניים זמניים. הכשרה מקצועית לפליטים וחוסים מדיניים זמניים

18. (א) בחוק התקציב השנתי יוקצו 4 מיליון שקלים, צמוד למדד המחירים נכון ליום אישור חוק זה בכנסת, לסיוע למחנות פליטים ברחבי העולם, תוך מתן עדיפות למחנות הקולטים פליטי רצח עם. הסכום יצורף לתקציב משרד החוץ. סיוע למחנות פליטים בעולם

(ב) ניתן אך אין חובה להשתמש בסכום זה לטובת מימון משלחות ישראליות רשמיות וכן משלחות מארגונים חוץ ממשלתיים ישראלים אשר יישלחו לסייע במחנות הפליטים בתחומים של רפואה, חינוך והכשרה מקצועית.

(ג) הסכום האמור בסעיף קטן (א) לעיל יעודכן מדי 1 בינואר בכל שנה קלנדרית בהתאם לאמור בסעיף 10 (ג) ובשינויים המחוייבים.

19. (א) מבקש מקלט, פליט או חוסה מדיני זמני יהיה זכאי לייצוג בכל ההליכים לפי חוק זה, למעט בנושאים אשר מטבעם צריכים להיעשות על ידי מבקש המקלט עצמו. זכות לייצוג

- אי החזרה 20. (א) לא יורחק מישראל מבקש מקלט, פליט או חוסה מדיני זמני למקום בו צפויה סכנה לחייו או לחירותו מטעמי דת, גזע, לאום, השקפה מדינית או השתייכות לקבוצה חברתית מסוימת או למקום בו יש חשש סביר כי יהיה צפוי לעינויים או לעונש או יחס משפילים, בלתי אנושיים או אכזריים.
- (ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על אדם שהורשע בפסק דין סופי בשל פשע חמור במיוחד. הורשע אדם בפסק דין סופי בשל פשע במיוחד יחולו עליו הוראות החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), תשי"ד-1954.
- דיווח תקופתי 21. השר וראש הוועדה ידווחו לוועדת הפנים והגנת הסביבה אחת לשנה, בסמוך למועד יום הפליט הבינלאומי, על פעילות הוועדה ע"פ חוק זה ועל מספר מבקשי המקלט בישראל.
- הממונה למניעת אפליה 22. (א) השר ימנה, מקרב עובדי משרדו או מקרב חברי הוועדה ממונה למניעת אפליית מבקשי מקלט, פליטים או חוסים מדיניים זמניים (הממונה למניעת אפליה).
- (ב) הממונה למניעת אפליה ירכז את הפניות השונות הנוגעות לאי מתן זכויות להן זכאי מבקש מקלט, פליט או חוסה מדינה זמני לפי חוק זה ולפי כל חוק אחר.
- (ג) השר יקבע בתקנות דרכי פנייה לממונה למניעת אפליה ואת סדרי עבודתו.
- מסירת מידע 23. (א) מבקש מקלט, פליט או חוסה מדיני זמני יהיה זכאי לקבל מידע בשפתו לגבי הליכי המקלט ולגבי חובותיו וזכויותיו במסגרת הליכים אלה.
- (ב) הליכים לפי סעיף 8 (א) ו (ב) יתקיימו ככל הניתן בשפה אותו דובר מבקש המקלט ובתחילתם יוסברו לו זכויותיו באותה שפה.
- חובת פרסום 24. עיקר הזכויות והחובות של מבקש מקלט, פליט וחוסה מדיני זמני יפורסמו בתחנות גבול ובמקומות משמורת, כמשמעותם בחוק הכניסה לישראל, בשפות עברית, ערבית, אנגלית ובשפות נוספות שייקבע השר בהתייעצות עם הוועדה.
- סייגים לתחולה 25. (א) חוק זה, למעט סעיף 20 שבו, לא יחול על אדם אשר השר או הוועדה קבעו שיש סיבות רציניות להניח שהוא:
- (1) ביצע פשע נגד השלום, פשע מלחמה או פשע נגד האנושות, כמשמעותם באמנות הבינלאומיות שישראל צד להן;

(2) ביצע פשע חמור לפני שהגיע לישראל, זולת אם לדעת השר המעשה שביצע היה מכוון כנגד רשויות השלטון במדינת אזרחותו או מושבו, לפי העניין ובשל נסיבותיו של המעשה האמור לא יהיה זה צודק שלא להחיל לגביו הוראות חוק זה;

(3) אדם המקבל הגנה או סיוע מארגונים או ממוסדות של ארגון האומות המאוחדות או ארגונים בינלאומיים אחרים או ממדינות אחרות או שהוכר בהם כפליט או כחוסה מדיני זמני.

(4) אדם אשר ישב בעבר או יושב כעת ישיבת קבע בשטח מדינת ישראל או בשטח האזור, כהגדרתו בפקודת מס הכנסה [נוסח חדש], או אדם אשר מבקש מקלט מפני רדיפתו במדינת ישראל או בשטח האזור כאמור.

ביצוע ותקנות 26. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

תיקון חוק הכניסה 27. (א) בחוק הכניסה לישראל, בסעיף 13א(ה), אחרי "לפי חוק זה" יבוא "ולפי חוק טיפול ומענה למבקשי מקלט ופליטים, התשע"ב-2012".

(ב) בחוק הכניסה לישראל אחרי סעיף 13ו(ה) יבוא:

"(ו) נוכח ממונה ביקורת הגבולות כי המוחזק הינו מבקש מקלט אשר נציג רשות האוכלוסין או הועדה המייעצת לפי חוק טיפול ומענה למבקשי מקלט ופליטים, התשע"ב-2012, המליצו על מתן אשרה לגביו, יורה הממונה על שחרורו ללא ערובה."

(ג) בחוק הכניסה לישראל אחרי סעיף 13טו (א) (4) יבוא:

"(5) לבטל את צו המשמורת ולהורות על שחרורו ללא ערובה של המוחזק, אם המוחזק הוא מבקש מקלט אשר נציג רשות האוכלוסין או הועדה המייעצת לפי חוק טיפול ומענה למבקשי מקלט ופליטים, התשע"ב-2012, המליצו על מתן אשרה לגביו"

תיקון החוק 28. (א) בחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) בסעיף 1 בהגדרת מסתנן ולאחר המילים "ושלא כדון", יבוא "ולמעט מי שביקש מקלט לפי חוק טיפול ומענה למבקשי מקלט ופליטים, התשע"ב-2012 ונקבע כי הוא פליט או מבקש מקלט, ואם נקבע כי הוא פליט, טרם תמה האשרה שניתנה לו לפי חוק טיפול ומענה למבקשי מקלט ופליטים, התשע"ב-2012".

(ב) בחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) בסעיף 10 בסוף הסעיף יבוא "ולמעט מי שביקש מקלט לפי חוק טיפול ומענה למבקשי מקלט ופליטים, התשע"ב-2012, ונקבע כי הוא פליט או מבקש מקלט ואם נקבע כי הוא פליט טרם תמה האשרה שניתנה לו לפי חוק טיפול ומענה למבקשי מקלט ופליטים, התשע"ב-2012."

29. תיקון חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000, בתוספת הראשונה, בפרט 12, אחרי "חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952" יבוא "או חוק טיפול ומענה למבקשי מקלט ופליטים, התשע"ב-2012".

30. הוראות מעבר (א) מבקש מקלט שנכנס לישראל ערב תחילתו של חוק זה ואינו מוחזק במשמורת יודיע לרשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול, בתוך שישים ימים מיום תחילתו של חוק זה על כניסתו לישראל ועל כך שהוא מבקש מקלט בה. היה מבקש המקלט מוחזק במשמורת ערב תחילתו של חוק זה יודיע לרשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול על כך שהוא מבקש מקלט שישים יום מיום שהודע לו כי באפשרותו לבקש מקלט בישראל בשפה אותה הוא דובר. לעניין בקשות לפי סעיף זה יחולו הוראות סעיף 8, בשינויים המחויבים.

(ב) על אף האמור בסעיף 10 ומבלי לפגוע באמור בסעיף 11, עם תחילתו של חוק זה תיקבע מכסה חד פעמית של אשרות עבור מבקשי מקלט שנכנסו לישראל ערב תחילתו של חוק זה בלבד המכסה תעמוד על 60% מן המכסה המקסימלית הכללית הקבועה בסעיף 11.

(ג) על בקשות מקלט של מי שנכנסו לישראל ערב תחילתו של חוק זה יחולו הוראות חוק זה בשינויים המחויבים.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום

ד ב ר י ה ס ב ר

"עם ישראל, שידע רדיפות ויודע, אולי יותר מכל עם

אחר, משמעות המושג פליט, לא יכול היה לראות

בסבלם של אומללים אלה"

מנחם בגין ז"ל, ראש הממשלה הנבחר, מודיע

בהחלטתו הראשונה בתפקיד על קליטת פליטי

ספינות וויטנאמיים, דברי הכנסת, 24.6.1977.

מדינת ישראל, שהיתה בית לפליטי שואת העם היהודי, סוגרת בזאת מעגל היסטורי וגאה להושיט ידה לפליטי רצח עם ופליטים שנשקפת סכנה לחייהם, בני עמים אחרים.

בשנת 1951, בעקבות מלחמת העולם השנייה ולנוכח מיליוני הפליטים האירופים חסרי הבית וחסרי ההגנה שברחו ממדינותיהם לפני המלחמה ואחריה, חתמו המדינות החברות באו"ם על "האמנה בדבר מעמדם של פליטים". אמנה זו הניחה את אבני היסוד למערכת ענפה של אמנות ומנגנונים בינלאומיים שנועדו להגן על זכויות האדם של הפליטים.

מדינת ישראל לקחה חלק בניסוח האמנה ובחיזוק ההגנות הנתונות לפליטים, ואשררה את האמנה ב-1954. על אף הפעילות במישור הבינלאומי, טרם עוגנו זכויות הפליט בחקיקה ראשית. כיום, אל מול עשרות מבקשי המקלט המגיעים לישראל מדי חודש, עיגון זכויות זה נדרש פי כמה.

הצעת חוק זכויות הפליט באה להקים תשתית חוקית לבחינת זכאותם למעמד בישראל של פליטי רצח עם ופליטים שנשקפת סכנה לחייהם, הסדרת תנאי השהייה שלהם בארץ, ודאגה לצרכיהם הבסיסיים עד למציאת פתרון קבע למצבם.

הצעת החוק המוגשת מעגנת את מחויבותה המשפטית של המדינה כפי שבאה לידי ביטוי בין היתר באמנת הפליטים, אך יותר מכל, לעגן את מחויבותה המוסרית כלפי אלה החיים כנרדפים כיום.

יחד עם זאת, מדינת ישראל לא יכולה לקלוט לקרבה לצרכי שיקום כל מספר של מבקשי מקלט, ללא הגבלה. יכולת הקליטה של המדינה מוגבלת, כשל כל מדינה על בסיס שטחה וכלכלתה, וכן באופן ייחודי בשל אופייה הייחודי של מדינת ישראל והמורכבויות הפוליטיות והדמוגרפיות שאנו מתמודדים איתן.

בשל מגבלה זו, הנכונה אף עבור פליטים שנשקפת סכנה ממשית לחייהם, על מדינת ישראל לפעול ביתר שאת בכלים האחרים העומדים לרשותה, בראש ובראשונה סיוע למחנות הפליטים ברחבי העולם.

בנוסף, על מדינת ישראל לקלוט, תחת מגבלה, פליטי רצח עם ופליטים שנשקפת סכנה לחייהם, וזאת, במספר שיאפשר למדינה והחברה לעמוד באמות המידה של קליטת פליטים במדינות המפותחות. הפליטים שמדינת ישראל תקלוט לאחר בדיקת הזכאות למעמד פליט יקבלו את כל התנאים המתאימים, עד חלוף מעמד הפליט וזאת, ככל הניתן, בחלוף הסכנה במדינת מוצאם, או אז יחזרו לביתם.

החלטה על מגבלה מספרית שכזאת הינה קשה ביותר. משמעה החלטה לתת יד להצלת בני אדם מסכנת חיים במדינת אזרחותם, אך משמעה גם סירוב לבני אדם אחרים, שגם חייהם מצויים בסכנה. את ההחלטה יש לקבל בכובד ראש תוך הבנת משמעויותיה. מאידך, החלטה שלא להגדיר מגבלה מספרית, תגרור בהכרח מחירים גבוהים ביותר, שבין היתר יובילו לכך, שבסופו של דבר לא תוכל מדינת ישראל להציל גם את המעטים שניתן להציל היום.

מגבלה מספרית זו דורשת גם מחייבת החלטה, לא פחות קשה וכואבת, באשר לזהות מקבלי המקלט הזמני ואלו שלא יזכו לו. הצעת החוק קובעת כי יש להעניק את זכות המקלט הזמני למי שנשקפת סכנה אמיתית ומיידית לחייו במדינתו בדגש על פליטי רצח עם וקטינים שאינם מלווים על ידי הוריהם.

תמיכה במחנות הפליטים וקליטת מספר מוגבל של פליטים כמוגדר בהצעת החוק, תציב את מדינת ישראל במקום מרכזי מאד בין המדינות הדמוקרטיות בעולם, הפועלות להצלה ושיקום של פליטים בעולם כולו, ובכך תממש את אחריותנו המוסרית כעם וכמדינה ותהווה מרכיב חשוב בהתמודדות על דעת הקהל העולמית כלפי מדינת ישראל.

תנאי לעיצוב המדיניות ביחסה של מדינת ישראל לפליטים שנשקפת סכנה לחייהם והסדרת הנהלים ביחס למבקשי המקלט, הוא מימוש ריבונותה של מדינת ישראל על הבאים בשעריה בקביעה מי יכנס ומי לא. מדינת ישראל היא המדינה המפותחת היחידה עם גבול יבשתי ליבשת אפריקה. מעבר של מבקשי מקלט ומהגרים מתרחש אמנם גם בדרך הים ובהיקפים גדולים, אך התופעה של הסתננות יבשתית לישראל התרחבה מאד בשנים האחרונות. חסימת הגבול בין ישראל למצרים כפי שהתקבלה בהחלטת הממשלה מס' 1506 מיום 14.3.2010 היא תנאי הכרחי לקיומה של מדיניות הגירה במדינת ישראל ועיצוב יחסה של ישראל למבקשי מקלט. הצעת חוק זאת מתבססת בין היתר על מימוש החלטת הממשלה והשלמת בניית הגבול הפיזי שבין ישראל למצרים בהקדם. סגירת הגבול הפיזי תצמצם עד כדי הפסקת ניסיונות ההסתננות של מהגרי עבודה ומבקשי מקלט מהגבול הפרוץ, בהם אלפים מסכנים את חייהם ועשרות מקפדים את חייהם. הצעת חוק זו מאפשרת מענה למבקשי מקלט בכך שתינתן האפשרות להגיש בקשת מקלט לישראל ללא הסתננות וללא הידרשות נוספת לסיכון חיי אדם.

הצעות חוק שונות בתחום מדיניות היחס של מדינת ישראל לפליטים הונחו על שולחן הכנסת בשנים האחרונות. הצעת חוק זו מנסה לתת מענה רחב ולהכיל רעיונות והצעות שנכללו בהצעות חוק קודמות, ולהוות חלק מהחקיקה המתחדשת בתחום ההגירה כפי שהוחלט בהחלטת הממשלה מס' 1379 בתאריך 14.2.2010

דברי הסבר לסעיפים:

סעיף 1 – מוצע לאמץ את ההגדרה הקבועה באמנת האו"ם בדבר זכויותיהם של פליטים לגבי מיהו פליט.

סעיף 2 – מטרתו של החוק אינה לשנות את מרקמה הדמוגרפי או הפוליטי של מדינת ישראל והוא אינו מכוון לשינוי זהותה כמדינה יהודית ודמוקרטית. להיפך, סיוע לאלו אשר נפגעו מרצח עם הינו מעשה ברוח היהדות ממדרגה ראשונה.

סעיף 3 – ישראל תהא פתוחה לשמוע בקשות מקלט מכל אדם באשר הוא אדם נרדף בכל מקום בעולם.

סעיף 4 – מדינת ישראל תנהג בשוויון כלפי אלו המבקשים מקלט בשטחה ולא תפלה בין יחידים או קבוצות של מבקשי מקלט.

סעיף 5 – חשוב להבהיר כי אין כוונתו של החוק לאפשר קליטה של פליטים ומבקשי מקלט למשך ימי חייהם אלא ליתן מענה זמני והצלה לאלו אשר חייהם בסכנה בשל רדיפה או לאלו אשר נמלטו מאימי רצח עם. בתום הסכנה תשיב מדינת ישראל את הפליטים למדינות מוצאם.

סעיף 6 – הועדה תהא גוף אשר בפניו מספר משימות: הראשונה הינה קביעת מדיניות כללית וייעוץ לשר. במסגרת זו על הועדה לקבוע באלו אזורים בעולם מתרחשים עימותים אשר אוכלוסיות הנמלטות מהם זכאים באופן עקרוני לחסות מדינית זמנית. תפקידה השני

- ובעל ההיקף של הועדה הינו לדון באופן פרטני בבקשות המקלט והחסות המדינית ולקבוע מי עומדים בקריטריונים המוגדרים בסעיף 1 של פליט או חוסה מדיני זמני. באם יצטברו בקשות כאלו במספרים ניכרים הרי שהשר רשאי להקים ועדות נוספות בעלי הרכב זהה.
- סעיף 7 – מבקש המקלט יגיש באופן רגיל את בקשתו למקלט מדיני מחוץ לישראל אצל נציגות ישראלית מוסמכת או בדרכים אחרות כפי שיקבע השר. השר יהיה רשאי להתיר למבקש מקלט להיכנס לישראל טרם החלטה בבקשתו וחייב להתיר את כניסתו אם בקשתו נתקבלה והוא קיבל רשיון ישיבה בישראל על פי המכסות הקבועות בחוק. עם זאת, מבקש מקלט אשר נכנס לישראל שלא כדין והוכר כפליט או חוסה מדיני זמני לא ייענש בשל כך אף אם לא קיבל אשרה בשל התמלאות המכסה.
- סעיף 8 - רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול תהא אחראית לבירור העובדות המוצגות בבקשת המקלט לרבות קיום ראיון עומק ועיון במסמכי המבקש. הועדה תקבע אם על פי עובדות הבקשה כפי שנבדקו על ידי הרשות יש הצדקה ליתן לו מעמד של פליט או חוסה מדיני זמני. השר יקבל את קביעת הועדה אלא אם נתקיימו התנאים המפורטים בסעיף.
- סעיף 9 - השר אחראי ליתן למבקש המקלט שבקשתו נתקבלה רשיון ישיבה ויקבע את משכו בהתאם לאמור בסעיף.
- סעיף 10 – מוצע לקבוע מכסה שנתית וכן מכסה כוללת למתן אשרות ישיבה לפליטים. המכסה השנתית תהא המספר המקסימלי של פליטים וחוסים מדיניים זמניים אשר תוענק להן אשרה בתוך שנה אחת. המכסה הכוללת תהא הסך המקסימלי של אשרות אשר יהיו בתוקף בנקודת זמן אחת. כלומר, עם ההגעה למכסה הכוללת לא יוענקו עוד אשרות פליט אלא עד אשר יבוטלו אשרות שניתנו וזאת בדרך של החזרת פליטים למדינות מוצאם או העברתן למדינות קולטות אחרות או בשל פקיעת תוקפן מסיבות אחרות (כגון מותו של הפליט או עזיבתו את הארץ בדרך אחרת). מטרתן של המכסה השנתית והמכסה הכוללת הינה להבטיח כי מדינת ישראל תקלוט פליטים אך ורק כפי יכולותיה מבחינה דמוגרפית וכלכלית ובהתאם לנהוג בעולם ביחס ליכולות אלו. יש לציין כי המכסות כפי שהן מוצעות בחוק זה 1000 למכסה שנתית ו- 20,000 למכסה הכוללת הינן מכסות זניחות מבחינה דמוגרפית וכלכלית (כאשר חיים בישראל 7.5 מיליון תושבים, קרוב ל-6 מיליון מהם יהודים) וכן מבחינה כלכלית (בהתחשב בכך כי בישראל עשרות אלפי עובדים זרים ברשיון). עם זאת, המכסות האלו מציבות את ישראל במקום מכובד בין המדינות המרכזיות והראשונות בעולם בקליטת פליטים ביחס לגודל האוכלוסייה והיכולת הכלכלית ועל כן ישראל תהא בעניין זה "אור לגויים" כמאמר חז"ל. המכסות תעודכנה מדי שנה על מנת להתאימן לשינויים באוכלוסיית המדינה ויכולותיה הכלכליות וכן לנהוג בעולם בתחום קליטת פליטים.
- סעיף 11 – בעת קביעת המכסות יש ליתן עדיפות בראש ובראשונה לפליטים אשר נמלטו מאימי רצח עם וזאת בשל מחויבותה המוסרית של מדינת היהודים לסייע לאלו אשר נרדפים רדיפה נוראה זו, אשר העם היהודי מכיר על בשרו. עוד מוצע לקבוע כי תינתן עדיפות בקביעת המכסות לקטינים וזאת על מנת לאשר את מחויבותה של ישראל לכך שקטינים לא יהיו קורבנות שווא במאבקים מזוינים בעולם.

- סעיף 12 – אשרת הישיבה תהא לתקופה של בין שנה לשלוש שנים בהתאם להחלטת השר. ככל האמור בפליט בוגר הרי שאשרת ישיבה זו אינה מעניקה לו מעמד ביחס לרכישת אזרחות במדינת ישראל ועל כן אף התמשכות מצב הפליטות כלפיו לא יקנה בידיו את הזכות לרכוש אזרחות ישראלית וזאת מתוך התפיסה המוגדרת בהצעת החוק כי פליטות הינה מצב זמני ומסתיימת בחזרה למדינת המוצא.
- סעיף 13 – לפליט ולחוסה המדיני הזמני יוענקו הזכות לחינוך, בריאות, הזכות לקיום מינימלי בכבוד והזכות לעבודה הוגנת. כמו כן, לא יורחק מישראל פליט למקום אשר צפויה בו סכנה לחייו, גופו, חירותו או רכושו. זכויות אלו לא יינתנו לפליט אשר מסכן את ביטחון המדינה או הורשע בישראל בעבירת פשע.
- סעיף 14 - מוצע לקבוע כי לקטינים שהם פליטים או חוסים מדיניים זמניים יוענק יחס מועדף המשקף את מחויבותה של ישראל לשלומם של קטינים ומניעת הפיכתם לקורבנות. בשל כך לא ניתן יהיה לגרש מבקש מקלט מישראל. כמו כן, פליט או חוסה מדיני קטין יוכל לרכוש אזרחות בישראל אם יעמוד בתנאי חוק האזרחות וישרת שרות צבאי או אזרחי. על מנת שביום חזרתם למדינת מוצאם יהיו פליטים קטינים כשירים להיות אזרחים מועילים בחברתם תפעל המדינה להעניק להם הכשרה מקצועית במקצועות המבוקשים במדינות המוצא כגון הנדסאות וטכנאות לסוגיהם. יובהר כי זכאותם להכשרה אינה מהווה עילה למתן אשרה או להארכתה אלא תהא תקפה רק אם אשרתם בתוקף בשל היותם פליטים או חוסים מדיניים זמניים על פי הגדרות חוק זה.
- סעיף 15 – מצב הפליטות בישראל מסתיים עם סיום הסכנה המאיימת על הפליט במדינת מוצאו או כאשר מדינה אחרת תסכים לקחת אחריות על קליטתו של הפליט.
- סעיף 16 – ככל הניתן תקיים מדינת ישראל הכשרה מקצועית לפליטים וזאת על מנת לעודדם לשוב לארצותיהם כאזרחים המסוגלים להתפרנס בכבוד במקצועות המבוקשים במדינות המוצא כגון טכנאות והנדסאות.
- סעיף 17 – על מנת להפחית ככל הניתן את ניסיונות הכניסה של מבקשי המקלט לישראל יש לנקוט בפעולה המבטיחה את שלומם במדינות המוצא או במדינות סמוכות ועל כן ישראל תסייע לקיום ותפעול מחנות פליטים בעולם ובייחוד כאלו אשר יכולים להוות אלטרנטיבה לקליטה בישראל.
- סעיף 18 – ניהול הליכים בפני הועדה או בפני גופים שיפוטיים אחרים מצריך ידע ויכולת אשר אין מבקשי המקלט מחזיקים בדרך כלל ועל כן זכותם להיות מיוצגים הליכים אלו.
- סעיף 19 – יימסר דיווח תקופתי לכנסת על מנת לפקח על ביצועו של חוק זה ועל מנת לעקוב אחר מצבם של מבקשי המקלט במדינת ישראל
- סעיף 20 – בשל ייחודה של אוכלוסיית מבקשי המקלט יש צורך להעמיד לרשותם סמכות אשר תהווה מוקד פנייה לשם שמירה על זכויותיהם הן כמבקשי מקלט לפי חוק זה והן לפי כלל חוקיה של מדינת ישראל.
- סעיף 21 – החוק לא יחול על מבקשי מקלט אשר הביאו בעצמם לרצח והרג במדינות מוצאם או זכאים להגנה מגורמים אחרים.
- סעיף 26 – מוצע כי עם כניסתו לתוקף של החוק תוענק למבקשי מקלט הנמצאים בישראל או למי

שנכנסו לישראל ערב החוק וטרם ביקשו מקלט, ככל שיוכרו ככאלה כפוף להצעת החוק
האמורה, מכסה חד פעמית לצורך זכאות לקליטה ושיקום במסגרת אשרה זמנית כמוגדר
בחוק. זאת, על מנת שלא להפלות לרעה מבקשי מקלט, אשר כבר כיום נמצאים בישראל.